

Αποχαιρετισμός στον Θεοχάρη Δετοράκη (1936-2023)

In Memoriam Theocharis Detorakis (1936-2023)

Μανόλης Σ. Πατεδάκης

Ο Θεοχάρης Δετοράκης, Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, «τὸ κοινὸν ἀπέδωκε χρέος» στις 27 Ιανουαρίου του τρέχοντος έτους 2023. Η είδηση του θανάτου του γέμισε θλίψη και συγκίνηση τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, τους συναδέλφους του σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, τις χιλιάδες φοιτητών και φοιτητριών κατά τα έτη διδασκαλίας του στο Πανεπιστήμιο Κρήτης (1978-2004), τον απλό κόσμο της Κρήτης και όλης της Ελλάδος, τις πολιτειακές και εκκλησιαστικές αρχές και τους φορείς που με ψηφίσματα και ανακοινώσεις τίμησαν την εκδημία και τη μνήμη του. Αμέτρητες οι αναφορές στο πρόσωπό του και καθολική η αναγνώριση της μεγάλης προσφοράς του και του επιστημονικού έργου του, για τον Καθηγητή της Βυζαντινής Φιλολογίας, τον χαρισματικό εκδότη και μελετητή της ελληνικής γλώσσας και των βυζαντινών και νεότερων κειμένων, τον διακεκριμένο κρητολόγο, ιστορικό, κριτικό και λαογράφο, τον λόγιο με την ουσιαστική σημασία της έννοιας του όρου, για την εις βάθος γνώση του στους λόγους και την επιστήμη της φιλολογίας. Επίσης αμέτρητες έχουν υπάρξει από τους μελετητές οι αναφορές και οι εύφημες μνείες στο συγγραφικό και ερευνητικό του έργο, όλες αυτές τις δεκαετίες, έργο το οποίο κάρπισε μέσα από τη δραστήρια και ταυτόχρονα διακριτική παρουσία του και σηματοδότησε την πρόοδο στον χώρο της βυζαντινής φι-

Ο Θεοχάρης Δετοράκης σε ομιλία του στ' Ανώγεια (2012).

λολογίας και των κρητολογικών σπουδών, αλλά και τη μετάδοση της γνώσης στο ευρύ κοινό και την ίδια την κοινωνία.¹

Ο Θεοχάρης Δετοράκης, του Ευσταθίου και της Μαρίας, ο πρωτότοκος από τρία παιδιά (ακολούθησαν ο μακαριστός γιατρός Μανόλης Δετοράκης και η φιλόλογος Άννα Δετοράκη-Ζαραφωνίτη), γεννήθηκε στις 22 Σεπτεμβρίου του 1936 στο χωριό Αμαριανό Πεδιάδος Ηρακλείου Κρήτης. Μαθήτευσε στα πρώτα του βήματα στον τόπο καταγωγής του και στα γυμνασιακά του χρόνια στο Καστέλλι Πεδιάδος, ενώ στο πρώτο στάδιο των σπουδών του φοίτησε στην Παιδαγωγική Ακαδημία Ηρακλείου. Με την αποφοίτησή του θα διδάξει επί σειράν ετών στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση σε πολλά χωριά της Κρήτης, στο Ηράκλειο και τα Χανιά. Μετά από νέες εξετάσεις εισήχθη στη Φιλοσοφική Σχολή του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, ενώ ακολούθησαν οι μεταπτυχιακές σπουδές του μέχρι και την ολοκλήρωση της διδακτορικής του διατριβής με θέμα «*Οί άγιοι τής πρώτης βυζαντινής περιόδου τής Κρήτης και ή σχετική πρὸς αὐτοὺς φιλολογία*» (1970), με επίτητον διαπρεπή βυζαντινολόγο και κρητολόγο Νικόλαο Τωμαδάκη, μία πρωτόλεια μελέτη όπου διαφαίνονται οι δύο βασικοί άξονες της μετέπειτα ερευνητικής του πορείας· γράφει ο ίδιος σε κείμενο αφιερωμένο στον αγαπητό του καθηγητή: «Μυήθηκα ἀπὸ ἐκείνον στοὺς δρόμους τής ἐπιστήμης καὶ ιδιαίτερα σὲ δύο βασικούς κλάδους κοινῶν ἐπιστημονικῶν ἐνδιαφερόντων, στή βυζαντινὴ φιλολογία καὶ στὶς κρητολογικὲς ἔρευνες». Η βυζαντινὴ φιλολογία και οι κρητολογικὲς σπουδές, πράγματι, θα αποτελέσουν για τον Θεοχάρη Δετοράκη τους επιστημονικούς χώρους που τις επόμενες δεκαετίες θα θεραπεύσει με αφοσίωση· και οι δύο, άλλωστε, με χαρακτηριστικούς διακόνους ὅπως τον ίδιο, θα ευδοκιμήσουν στην ελληνική και κρητική πραγματικότητα, μία εξέλιξη στην οποία ο Θεοχάρης Δετοράκης θα συμβάλει με καθοριστικό τρόπο.

Το επόμενο διάστημα το εύρος του συγγραφικού και του ερευνητικού του έργου δεν θα περιοριστεί μόνο στο επιστημονικό πεδίο της διατριβής του. Η έρευνα στη βυζαντινὴ φιλολογία, με την έκδοση της μονογραφίας *Κοσμὰς ὁ Μελωδός. Βίος καὶ ἔργο* (1979), και η διεύρυνση των ενδιαφερόντων του ἀπὸ την αγιολογία στην υμνογραφία, θα συμβαδίζει δημιουργικά με τη μελέτη της ιστορίας των μέσων και νεότερων χρόνων της Κρήτης, ὅπως για τους Αγίους Δέκα Μάρτυρες και την Αραβοκρατία μέσα ἀπὸ βυζαντινὲς πηγές, αλλά και τη νεότερη φιλολογία, δημοσιεύματα για τον κρητολόγο Στέφανο Ξανθουδίδη, ιστορικά μελετήματα για την Εκκλησία και τις επαναστάσεις στην Κρήτη μέχρι τον 19ο αιώνα, και σχετικά με την παλαιογραφία και την κωδικολογία πρωτοπόρα άρθρα. Ο ακάματος εκείνος ερευνητής και αναγνώστης δεν θα εκπονήσει μόνο «σωστικές» μελέτες με την καταγραφή ενός ὑπὸ εξαφάνιση

¹ Για την παρουσίαση του έργου του Καθηγητή Θεοχάρη Δετοράκη ἀπὸ τον Στυλιανό Αλεξίου και τον κατάλογο των δημοσιευμάτων του μέχρι το 2007, βλ. τον τιμητικό τόμο: Ιωάννης Βάσσης, Στέφανος Κακλαμάνης και Μαρίνα Λουκάκη (επιμ.), *Παιδεία και Πολιτισμός στην Κρήτη: Βυζάντιο – Βενετοκρατία*, Ηράκλειο: Πανεπιστημιακὲς Εκδόσεις Κρήτης 2008, 311-35.

υλικού από την προφορική παράδοση, όπως τα *Ανέκδοτα δημοτικά τραγούδια τῆς Κρήτης* (1976), ή την καταλογογράφηση αχαρτογράφητων συλλογών με χειρόγραφους κώδικες από τη βενετική και την οθωμανική περίοδο της Κρήτης, αλλά κυρίως με τη φιλολογική και την ιστορική οξυδέρκεια που τον διέκρινε, θα συμβάλει καίρια στη μελέτη έργων της κρητικής λογοτεχνίας και θα διαφωτίσει πτυχές για πληθώρα θεμάτων που αφορούν την ιστορία και τον πολιτισμό της Κρήτης κατά τη βενετική και την οθωμανική περίοδο.

Παράλληλα, ήδη Καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κρήτης, συνεχίζει την αδιάκοπη έρευνα και διδασκαλία του στη βυζαντινή φιλολογία, μέσα από την ανάληψη παλαιότερων εγχειρημάτων όπως τις λεξικογραφικές εκατοντάδες στα *Άθησαύριστα βυζαντινά*, κυρίως όμως στο πεδίο της αγιολογίας και της υμνογραφίας, εστιάζοντας με οξυδέρκεια σε καίρια ζητήματα για την εξέλιξη αυτών των λογοτεχνικών ειδών, όπως τη μελέτη για τον *Ακάθιστο Ύμνο και τὰ προβλήματα του* (1993). Ο πρώτος άξονας των μελετών του πάντα δεν τον εμπόδιζε να αφιερώνεται και στον δεύτερο, τις κρητολογικές σπουδές. Είτε μέσα από την παρουσία του και την επιμέλεια των Πρακτικών σε Κρητολογικά Συνέδρια (1981, 1996), είτε μέσα από την ολοπρόθυμη συνεισφορά του στην ανάδειξη πλευρών του έργου για διάσημες «πατερικές» μορφές των κρητικών γραμμάτων, όπως τον Ιωάννη Κονδυλάκη [*Ανέκδοτα λαογραφικά Κρήτης* (1987) και *Κρητικὸν Λεξιλόγιον* (1990)] και τον Στέφανο Ξανθουδίδη [*Στέφανος Ξανθουδίδης. Βιογραφικά – βιβλιογραφικά* (1990)], έδωσε νέα ώθηση στην ανάπτυξη των γραμμάτων στην Κρήτη. Ήδη έμπειρος στην έρευνα «επί του πεδίου» των κρητολογικών σπουδών, στα αρχαιακά έγγραφα με κομβικές μελέτες όπως τις *Διδασκαλικές και βιβλιογραφικές συμβάσεις στη βενετοκρατούμενη Κρήτη* (1980), στα πρόσωπα, τα κείμενα και τις πηγές μίας μακράς περιόδου από τη βυζαντινή εποχή μέχρι τους νεότερους χρόνους και τη Μάχη της Κρήτης, ο Θεοχάρης Δετοράκης θα συνθέσει δεκάδες μελετών σε μία ακόμα πιο γόνιμη δεκαετία του συγγραφικού του βίου. Ως κορυφαίο δημιουργήμα, έχει ήδη συλλάβει ως ιδέα και ολοκληρώσει, την ίδια περίπου περίοδο, την *Ιστορία τῆς Κρήτης* (1986), ένα έργο αναφοράς κατά τις επόμενες δεκαετίες, για τους μελετητές, τους εκπαιδευτικούς και το ευρύτερο κοινό τόσο στην Κρήτη όσο και διεθνώς [μεταφράσεις στα αγγλικά (1994) και στα γερμανικά (1998)].

Η εμπειρία και η τριβή του στη διδασκαλία σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης, μέχρι την τότε Παιδαγωγική Ακαδημία, και άλλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, είχε πλέον θεμελιωθεί δημιουργικά στο Τμήμα Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης. Γενιές σπουδαστριών και σπουδαστών έχουν μαθητεύσει στις κατάμεστες μεγάλες αίθουσες και τα αμφιθέατρα του Πανεπιστημίου Κρήτης, παρακολουθώντας τις παραδόσεις του στη Βυζαντινή Φιλολογία. Προϊόντα της διδασκαλίας στη βυζαντινή φιλολογία και του δημιουργικού προβληματισμού για την αρτιότερη κατάρτιση των φοιτητών του, στην αγιολογία του πρώιμου και του μέσου Βυζαντίου και την υμνογραφία, από τον Ακάθιστο

Ὑμνο και τον Κοσμά τον Μελωδό, μέχρι τα ποικίλα ενδιαφέροντά του και τις μελέτες του για τους Ὑμνους της Μεγάλης Εβδομάδας, ή τα Εγκώμια της Μεγάλης Παρασκευής, στην ιστοριογραφία, την ποίηση και άλλα λογοτεχνικά είδη, υπήρξαν οι πανεπιστημιακές του σημειώσεις *Εἰσαγωγή στή σπουδή τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων* (1985) και *Βυζαντινή θρησκευτική ποίηση και ὕμνογραφία* (1987), πράγματι σημείο αναφοράς για γενιές εκπαιδευομένων. Ο καθηγητής Θεοχάρης Δετοράκης διέθετε εκείνη τη στέρεη φιλολογική γνώση για την κατανόηση και την ερμηνεία των κειμένων, αλλά κυρίως τη μεγαλόπνοη διάκριση για να αναλάβει έργο δύσκολο και καθοριστικό για καιρία ζητήματα στη βυζαντινή φιλολογία. Κατά τα ίδια γόνιμα χρόνια της διδασκαλίας του επόπτευσε πλήθος μεταπτυχιακών εργασιών και διδακτορικών διατριβών στη βυζαντινή και τη μεταβυζαντινή φιλολογία, την υμνογραφία, την αγιολογία και τα κρητολογικά γράμματα.

Με γνώμονα τη βαθιά του γνώση στη χειρόγραφη παράδοση των βυζαντινών και των μεταβυζαντινών κειμένων, για τους κωδικογράφους και αντιγραφείς, βυζαντινούς και μεταβυζαντινούς, και το ίδιο αστείρευτο μεράκι του για την έρευνα και με τις οργανωτικές του ικανότητες, επί σειράν ετών αφιερώθηκε στη σύσταση, την ίδρυση και την ανάπτυξη του Εργαστηρίου Παλαιογραφίας του Τομέα Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας· συνεχής μέριμνα μαζί με τους συναδέλφους του να εξοπλιστεί το Εργαστήριο με την κατάλληλη τεχνολογική υποδομή αλλά και να εμπλουτιστούν οι συλλογές του με εκατοντάδες μικροταινίες χειρογράφων, τόσο για τις διδακτικές και τις ερευνητικές ανάγκες των μελών του Τμήματος Φιλολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, όσο και για την υποστήριξη αντίστοιχων ερευνητικών προγραμμάτων.

Μέσα στο ίδιο πλαίσιο της εκπαιδευτικής παράλληλα με την ερευνητική του δραστηριότητα θα συγγράψει τον Α' τόμο, *Βυζαντινή Φιλολογία. Τὰ πρόσωπα καὶ τὰ κείμενα: Προβυζαντινοὶ καὶ πρωτοβυζαντινοὶ χρόνοι* (περ. 150-527 μ.Χ.) (1995), με μέθοδο και επιστημολογικό προβληματισμό που αναδεικνύει την αξιοθαύμαστη συνθετική ικανότητα και τη φροντίδα του ώστε έγκυρα γραμματολογικά και εισαγωγικά εγχειρίδια να υποστηρίζουν το φοιτητικό κοινό του. Παρακαταθήκη για τη βυζαντινή φιλολογία και όχι μόνο θα αποτελέσουν και οι επόμενοι τόμοι από το μνημειώδες τρίτομο –μέχρι τώρα– έργο του [τόμος Β': *Ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανὸ ἕως τὸν Φῶτιο (527-900)* (2003) και τόμος Γ': *Ἡ ἐποχὴ τῶν Μακεδόνων καὶ τῶν Κομνηνῶν (867-1204)* (2018)], όπου η λογοτεχνία των βυζαντινών χρόνων παρουσιάζεται στον ειδικό και τον μέσο αναγνώστη, μέχρι και την Άλωση του 1204, με κεντρικούς άξονες παρουσίας τον κάθε συγγραφέα, το έργο του (πλαισιωμένο από τη σχετική βιβλιογραφία και την ανθολόγηση αποσπασμάτων) και την εποχή του. Ο συγγραφέας παρατηρεί σε χαρακτηριστικά αποσπάσματα από τους προλόγους στον Α' και τον Γ' τόμο, αντίστοιχα: «Διδάσκοντας ἐπὶ ἔτη τὸ μάθημα τῆς Βυζαντινῆς Φιλολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Κρήτης καὶ ἀναζητῶντας βοηθήματα γιὰ τοὺς φοιτητές μου ἀντιμετωπίζω σχεδὸν πάντοτε τὸ ἴδιο πρόβλημα: ... δὲν ὑπάρχει

ένα σύγχρονο γραμματολογικό έργο, πού να παρέχει τις βασικές γνώσεις για τούς συγγραφείς και τὰ κείμενα, ... Έκατοντάδες συγγραφείς παραμένουν στο μεγαλύτερο μέρος τους παντελῶς άγνωστοι, ενώ τὰ κείμενά τους, διάσπαρτα μέσα σέ ένα άπέραντο ώκεανό έκδόσεων, είναι τις περισσότερες φορές δυσπρόσιτα άκόμη και στους ειδικούς.» ... «Η όργάνωση τής ύλης τού παρόντος τόμου είναι σέ μορφή προσωπογραφικής άνθολογίας, όπως και τών δύο προηγούμενων τόμων, και δέν άκολουθεϊ τήν ειδολογική έκθεση άλλων γραμματολογικῶν συγγραμμάτων. Μὲ τήν παρουσίαση τής ύλης κατά γραμματολογικά είδη, ή εικόνα τού βυζαντινοῦ λογίου κατακερματίζεται και δέν παρουσιάζεται στην πραγματική της ύπόσταση. Ο βυζαντινός λόγιος είναι μία πολυσύνθετη πνευματική προσωπικότητα. ...»

Στο πλαίσιο του ίδιου μεγάλου προγράμματος για το μέλλον και σημαίνοντα ζητήματα της βυζαντινής φιλολογίας, δεν είναι τυχαίο ότι ο Θεοχάρης Δετοράκης στα τελευταία χρόνια της ζωής του και μετά την αφυπηρέτησή του ένιωσε το χρέος να ετοιμάσει το πιο πρόσφατα εκδεδομένο βιβλίο του *Ο Ακάθιστος Ύμνος. Έκδοση κριτική* (2021), θέμα που με βεβαιότητα τον είχε απασχολήσει και παλιότερα, διδακτικά και ερευνητικά. Το βιβλίο εκδόθηκε από την Ιερά Μητρόπολη Ρεθύμνης και Αυλοποτάμου και ο τότε μητροπολίτης και νυν Αρχιεπίσκοπος Κρήτης κ.κ. Ευγένιος Β΄ σημειώνει στον πρόλογό του: «Τί να πρωτοθυμηθῶ και τί να πρωτογράψω γι' αυτόν τόν Άνθρωπο, γι' αυτόν τόν πνευματικό Άνθρωπο, τόν άγρυπνο φύλακα τής κρητικής ιστορίας και παράδοσης, τόν στύλο τού Πανεπιστημίου μας, τόν ταπεινό και διακριτικό, στόν όποιο τόσα όφείλει τὸ νησί μας. Μὲ ένα εύχαριστῶ άπ' τής καρδιάς τὰ βάθη τού έκφράζω τή βαθύτατη προσωπική μου εύγνωμοσύνη αλλά και τήν εύαρέσκεια τής τοπικής μας Έκκλησίας, τήν όποία άγαπᾶ και στηρίζει». Τελευταίο έργο που ο Θεοχάρης Δετοράκης δημοσίευσε εν ζωή είναι το *Φωτίου Πατριάρχου Κάτοπτρον Ήγεμόνος: Η έπιστολή στὸν άρχοντα τής Βουλγαρίας Μπόρις (Μιχαήλ)*, Έκδοση Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κρήτης (2022), ένα άκόμη σημαντικό κείμενο στη βυζαντινή φιλολογία το όποιο φαίνεται να τον είχε απασχολήσει από πολύ νωρίς. Αξίζει να σημειωθεί ότι ο ίδιος έχει εντάξει σε αυτήν την ομάδα έργων, ως το κύκνειο άσμα του επιστημονικού του βίου, το βιβλίο *Πῶς σε κηδεύσω, Θεέ μου; Η άνέκδοτη Ύμνολογία τής Άγίας και Μεγάλης Έβδομάδος*, (υπό δημοσίευση στα Ανάλεκτα Βλατάδων από το Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών στη Θεσσαλονίκη), και την έκδοση του Μεγάλου Κανόνα του Ανδρέα Κρήτης (υπό δημοσίευση από την Ακαδημία Αθηνών). Μέσα από το πολύ πρόσφατα δημοσιευμένο και το υπό έκδοση έργο του διακρίνεται η αίσθηση του καθήκοντος του ακάματου μελετητή που ποθεί να ολοκληρώσει τις ειδικές ή γενικότερου ενδιαφέροντος μελέτες του, καρπούς κόπων μίας ολόκληρης ζωής, για συγγραφείς και κείμενα που τα είχε ξεχωρίσει πολύ νωρίς στη βυζαντινή φιλολογία.

Ας τονιστεί άκόμη ότι ιδιαίτερα στα κρητολογικά γράμματα ο Θεοχάρης Δετοράκης είχε αφιερώσει μεγάλο μέρος από την πλούσια αρθρογραφία του, ανάμεσα στις εκατοντάδες –παραπάνω από τετρακόσιες στο σύνολό τους–

μελέτες του, έχοντας αναδειχθεί ως ο ακάματος ερευνητής και σκαπανεύς της γνώσης για μισό περίπου αιώνα. Αυτή η μοναδική παραγωγή μελετών επισφραγίσθηκε με τη δημοσίευση των σύμμεικτων τόμων με το ανατυπωμένο κρητολογικό έργο του, τα *Βενετοκρητικά μελετήματα* (1996) και τα *Νεοκρητικά μελετήματα* (2005). Πλήθος άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους μαζί με αφιερώματα που συχνά απευθύνονται προς ένα ευρύτερο κοινό, δείγματα της βαθιάς γνώσης του στην ελληνική γλώσσα – ακόμη και πρωτότυπα επιγράμματα συντεθειμένα από τον ίδιο, πάντα με την ακριβολογία και την καθαρότητα του ύφους του, και την ικανότητά του να αναδεικνύει στις ειδικές μελέτες και στο εκάστοτε θέμα του διαστάσεις ιστορικές, εκκλησιολογικές, εθνικού ή τοπικού προβληματισμού. Η βαθιά του γνώση για την Κρήτη, τόσο κατά τη βυζαντινή όσο και τις νεότερες περιόδους, τον οδηγούσε συχνά να μελετά και να δημοσιεύει σχετικά με τη νεότερη κρητική λογοτεχνία μέχρι τις μέρες μας, αλλά και να φροντίζει για την παρακαταθήκη που είχαν αφήσει εμβληματικές στα κρητικά γράμματα και την πνευματική ζωή του τόπου παλαιότερες και σύγχρονες προσωπικότητες όπως οι Στέφανος Ξανθουδίδης, Νικόλαος Τωμαδάκης, Ελευθέριος Πλατάκης, Νικόλαος Σταυρινίδης, Στέργιος Σπανάκης, Ανδρέας Καλοκαιρινός, Μενέλαος Παρλαμάς, Νικόλαος Παναγιωτάκης, Νίκος Γιανναδάκης, συγγράφοντας με ζήλο τιμητικά κείμενα στη μνήμη τους και αποτιμώντας το έργο τους. Ο ίδιος καλλιεργούσε στην πράξη αυτή τη ζωντανή παράδοση δίνοντάς της σάρκα και οστά με τη μακρόχρονη θητεία του ως Προέδρου της Εταιρίας Κρητικών Ιστορικών Μελετών (1997-2009), με ό,τι αυτή συνεπαγόταν για τη διοργάνωση των Κρητολογικών Συνεδρίων αλλά και τη φροντίδα και τη συμβολή του στην επανέκδοση του περιοδικού *Κρητικά Χρονικά*.

Ο Θεοχάρης Δετοράκης παράλληλα στα χρόνια της ωριμότητάς του αναλαμβάνει χωρίς δισταγμό περισσότερο μνημειώδη έργα όπως τον τόμο *Ό ναός τής Αγίας του Θεού Σοφίας* (2009), ή απευθυνόμενος στο ευρύτερο κοινό της Κρήτης και του γενέθλιου τόπου του τον τόμο *Μηνάς ο Μεγαλομάρτυς, ο Άγιος του Μεγάλου Κάστρου* (1995), τα βιβλία *Αντώνιος Τρυφίτσος, Γενικός Αρχηγός Πεδιάδος* (1997) και *Σφραγίδες Κρητικής Έλευθερίας* (1998), το βιβλιάριο *Το Άμαριανό και ο Άγιος του Μεγαλομάρτυς Ευστάθιος*· πάντα όμως έβρισκε τον χρόνο να ασχολείται με το βασικό πεδίο της έρευνάς του, τη βυζαντινή φιλολογία, όπως στον τόμο με την κριτική έκδοση *Άγιου Νεοφύτου του Έγκλειστου Συγγράμματα* (2001).

Μέσα σε παραπάνω από μισό αιώνα μίας εντυπωσιακής σε πλούτο, ποικιλία και έμπνευση εργογραφίας ο Θεοχάρης Δετοράκης έχει αναγνωριστεί ως ο σοφός δάσκαλος, ο ακάματος ερευνητής, ο εμπνευσμένος φιλόλογος και λόγιος συγγραφέας, αλλά και ο άξιος και αθόρυβος εργάτης της κοινωνίας και της επιστήμης. Απαρχή αναγνώρισης οι τιμητικοί τίτλοι που του επιδόθηκαν: από το βραβείο «Νίκος Καζαντζάκης» από τον Δήμο Ηρακλείου Κρήτης (1985) και το οφίκιο του «Άρχοντας Μεγάλου Πρωτονοταρίου της Αγίας

και Μεγάλης του Χριστού Εκκλησίας» από το Οικουμενικό Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως (1993), μέχρι την απόδοση αναγνώρισης με τον «Χρυσούν Σταυρόν του Αγίου Ανδρέου» της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Αυστραλίας, το «Βραβείο Ηθικής Τάξεως» από τον Δήμο Ηρακλείου (2016), την εκλογή του ως «Αντεπιστέλλοντος Εταίρου» από το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (2016), το Βραβείο από την Ένωση Ελλήνων Λογοτεχνών, και την τιμητική διάκριση από το Κέντρο Κρητικής Λογοτεχνίας για την προσφορά του στην εκπαίδευση, στην παιδεία, στην έρευνα, στα γράμματα και στην Κρήτη (2016).

Για την καθημερινή δοτική ανθρώπινη παρουσία του στην οικογένειά του και στον εργασιακό του βίο, την πλούσια παρακαταθήκη που κληροδοτεί στις επόμενες γενιές και το ακέραιο του ήθους του, ως ο καλός γεωργός ο πολυπλασιάσας το τάλαντον που του δόθηκε, ο Θεοχάρης Δετοράκης θα λείψει σε όλες και όλους και θα μνημονεύεται ες αεί.

Μανόλης Σ. Πατεδάκης
Επίκουρος Καθηγητής
Τομέας Βυζαντινής και Νεοελληνικής Φιλολογίας
Τμήμα Φιλολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης
patedakis@uoc.gr